



# EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

**Karolinska Universitetssjukhuset**

Klinik

**Klinisk kemi**

Specialitet

**2019-11-28 – 2019-11-29**

Datum

**Stockholm**

Ort

**Charlotte Becker och Lina Ekdahl**

Inspektörer

## Styrkor

- Brett utbud av analyser, tekniker och stort patientunderlag som räcker väl för att uppfylla målbeskrivningens krav.
- Engagerad studierektor som har bidragit till ökad dokumentation och uppstyrning kring ST-utbildningen.
- God kompetens i form av disputerade och forskningsaktiva handledare.
- Frekvent förekommande ST-kollegier som förbereds och följs upp.
- Mycket användbara dokument från kliniken och Karolinska Sjukhuset vad gäller ST-utbildningen.
- ST-läkarna får eget metodansvar under handledning redan tidigt under sin ST-utbildning.
- ST-läkarna kommer tidigt i jourlinjen vilket ger en brant inlärningskurva redan i början.
- ST-läkarna har mycket undervisning av läkarkandidater.

## Svagheter

- Ibland otydlighet om vem som är mentor/instruktör vid olika placeringar under ST-utbildningen.
- Hög arbetsbelastning för både handledare och ST-läkare i driften gör det svårt att få tid för reflektion.
- Till viss del bristfälliga rutiner för återkoppling på handledarskap, kommunikation, pedagogik och ledarskap.
- Tiden mellan medarbetarsamtal är ibland lite för lång.
- Kan vara svårt att få ut effektiv forskningstid.

## Förbättringspotential

- Mer, tydligare och dokumenterad återkoppling. Detta gäller generellt men i synnerhet vad gäller kompetenser i ledarskap, kommunikation, handledarskap och medicinsk vetenskap. Kanske kan utbildning i konsten att ge återkoppling vara något för alla inblandade i ST-utbildningen.
- Hitta tillfälle för ST-läkarna att handleda under handledning, exempelvis auskultande AT-läkare eller medicine studerande. Alternativt synliggöra vilka moment som kan syfta till att uppnå denna kompetens.
- Implementera ST-dokumentationen fullt ut i ST-utbildningen.

# STRUKTUR

## A Verksamheten

Klinisk kemi, KUL, Karolinska Universitetssjukhuset, är ett av Sveriges största klinisk kemiska lab med verksamhet på sex sjukhus. Huvuddelen av ST-utbildningen utförs på de två största sjukhusen, Solna och Huddinge. ST-läkarna har sin huvudplacering på ett av dem, men tjänstgör på båda under utbildningstiden.

Analysverksamheten inbegriper både rutinmetoder, specialmetoder och riktigt sällsynta metoder som endast finns på nationell basis. Detta gör att man kan erbjuda en helt komplett ST-utbildning.

### Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

### Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

### Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

## B Medarbetarstab och interna kompetenser

Efter några år med reducerat antal specialistkompetenta läkare har flera ST-läkare blivit färdiga specialister och det finns nu 10 specialistkompetenta kollegor samt 4 stycken deltidsarbetande seniora kolleger. På kliniken finns 5 ST-läkare samt 1 underläkare som arbetar under ST-liknande former.

Samtliga specialistläkare, inklusive studierektor, är handledarutbildade och specialistkompetenta i klinisk kemi.

Flertalet specialistläkare är disputerade, 4 är docenter och 2 är professor emeriti. Två av specialistläkarna är doktorander.

### Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

### Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

### Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

## Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

## C Lokaler och utrustning

Laboratoriet har en omfattande, modern maskinpark i ändamålsenliga lokaler.

ST-läkarna delar rum, men har tillgång till egna arbetsplatser.

Det finns tillgång till elektroniskt beslutsstöd, inklusive litteratursökning, via Karolinska Universitetssjukhuset. Kliniken har egna elektroniska prenumerationer på de vanligaste viktiga facktidskrifterna inom klinisk kemi. Alla ST-läkare får egna exemplar av Tietz och Laurells Klinisk kemi.

### Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

### Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

### Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

## Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

## PROCESS

### D Tjänstgöringens uppläggning

Tjänstgöringen börjar med 10 veckors introduktion där de två första veckorna planeras av seniora ST-läkare.

ST-läkarna kommer redan tidigt med i journalschemat, med god uppbackning av specialisläkarna, vilket gör att de snabbt kommer in i klinisk kemiska frågeställningar.

Tjänstgöringens upplägg är tydligt definierat och strukturerat. Det finns en tidsplanering för hela ST-läkarens utbildning, ned på veckonivå, som revideras efterhand.

#### Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

#### Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

#### Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

## Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

## Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

## Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

## E Handledning och uppföljning

Alla ST-läkare har regelbunden handledning. Goda instruktioner för handledarsamtal finns.

Under varje utbildningsperiod har ST-läkaren numera tillgång till mentorer/instruktörer.

Fortlöpande bedömning i form av handledarsamtal, ST-kollegium, mini-Pex (proteinbedömning, utvärdering) och mini-Bex (beredskapsjour, utvärdering) sker.

Utvecklingssamtal med närmaste chef sker men vår bedömning är att det sker med något för glesa intervall, det vill säga mer än ett år mellan tillfällena.

## Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

## Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

## Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.



## Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

## F Teoretisk utbildning

Tillfällen ges att gå de nationella och lokala kurser som anses relevanta.

God tillgång på både interna och externa utbildningar.

Tid för självstudier finns.

### Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

### Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

### Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

### Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

## Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

## G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

ST-läkarna ges goda möjligheter att genomföra både skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer och kvalitetsarbete, med särskilt avsatt tid för detta.

Arbetena presenteras i form av föreläsningar och postrar alternativt publikationer.

Forskningsintresserade ST-läkare uppmanas att påbörja doktorandprogram, som sedan kan löpa parallellt med ST-utbildningen.

För närvarande förekommer inte regelbundna möten där medarbetarna diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur, men enligt information är detta planerat att införas.

### Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

## Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

## Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

## H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

ST-läkarna ges goda möjligheter att undervisa och de ges även möjlighet att utveckla muntlig och skriftlig kommunikation samt utöva ledarskap. Mindre tydliga är förutsättningarna att handleda under handledning.

Det finns goda exempel på att återkopplingen kan fungera, men vår generella bedömning är att både omfattningen och kvaliteten av återkoppling kan förbättras.

## Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

## Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

## Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.